

แนะนำหนังสือ

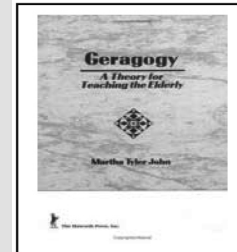
อาชัญญา รัตนอุบล

๑. Geragogy : A Theory for Teaching the Elderly

Martha Tyler John ผู้แต่ง

สำนักพิมพ์ The Haworth Press, Inc. New York, USA.

พิมพ์ครั้งที่ ๑, ๑๙๘๘, ๑๕๕ หน้า

ผู้เขียนได้อธิบายทฤษฎีการสอนผู้สูงอายุ เรียกว่า “Geragogy” โดยอธิบายจิตวิทยาพื้นฐานของผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการสนใจ การคิดอย่างมีเหตุมีผล การคิดแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ สติปัญญาและความจำของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงลักษณะทางกายภาพของผู้สูงอายุ พฤติกรรม ความต้องการและสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุ รวมทั้งความต้องการทางสังคมและอารมณ์ของผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การเรียนรู้ทางสังคม สภาพอารมณ์ของผู้สูงอายุ ผู้เขียนได้อธิบายการประยุกต์ใช้ความรู้พื้นฐานทางจิตวิทยาดังกล่าวกับการสอนผู้สูงอายุ บทบาทของผู้สูงอายุ การวางแผนการเรียนการสอนและการสอนผู้สูงอายุ

ผู้เขียนเสนอว่าการสอนผู้สูงอายุเป็นการประยุกต์ของหลากหลายศาสตร์วิชา เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับผู้สูงอายุ ทั้งนี้ผู้สอน ผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้สูงอายุ จึงจำเป็นต้องมีทักษะที่ใช้กระตุ้นสติปัญญาของผู้สูงอายุ กิจกรรมที่จัดสำหรับผู้สูงอายุต้องได้รับการพัฒนาบนฐานของแนวคิดและเจตคติด้านบวกและการจัดประสบการณ์จริงให้แก่ผู้สูงอายุได้สามารถปฏิบัติได้จริง

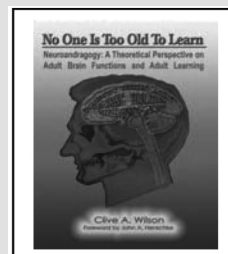
Geragogy มีความหมายครอบคลุมกระบวนการกระตุ้นและการช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้ได้ ผู้เขียนได้อธิบายคำว่า Geragogy มีพื้นฐานจากคำว่า Andragogy หมายถึง ศาสตร์การสอนผู้ใหญ่ หาก Geragogy เน้นการกระตุ้นผู้สูงอายุเนื่องจากผู้สูงอายุไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างเต็มที่เหมือนกับวัยผู้ใหญ่ การตั้งเป้าหมายและการตั้งใจด้วยตนเองจึงไม่ชัดเจนดังเช่นการตั้งเป้าหมายและการตั้งใจของผู้ใหญ่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงจิตวิทยาพื้นฐานของผู้สูงอายุตลอดจนปัญหาทางด้านร่างกาย ดังนั้น Geragogy จึงเน้นวิธีการสอนที่มีความเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุและคำนึงการเรียนรู้ของผู้สูงอายุเป็นสำคัญ บทบาทของผู้สอน ผู้จัดกิจกรรมจึงต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุและสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในผู้สูงอายุได้อย่างแท้จริง

๒. No One Is Too Old To Learn

Clive A. Wilson ผู้แต่ง

สำนักพิมพ์ iUniverse, Inc. Lincoln, NE, USA.

พิมพ์ครั้งที่ ๑, ๒๐๐๖, ๑๗๙ หน้า

ผู้เขียนได้เสนอแนวคิด Neuroandragogy ซึ่งเป็นมุมมองที่เน้นการทำงาน ของสมองและการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ โดยอธิบายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของสมอง ในแ่งมุมต่างๆ นอกจากนั้นแล้ว ผู้เขียนได้เชื่อมโยงพัฒนาการของสมองกับการเรียนรู้ ของผู้ใหญ่ ประสบการณ์และการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ การจำและการระลึกได้กับการเรียนรู้ ของผู้ใหญ่ จิตวิทยาและการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ประวัติและพัฒนาการของ Andragogy ใน ประเทศต่างๆ และความแตกต่างของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นการสอนผู้ใหญ่ต้องเข้าใจ Andragogy และต้องเข้าใจพัฒนาการของเซลล์สมองและการสร้างความจำใหม่ให้เกิดขึ้น กับผู้ใหญ่ด้วย กิจกรรมที่สามารถกระตุ้นให้เซลล์สมองมีการพัฒนา อาทิ การจัด สภาพแวดล้อมที่มีการสอนเรื่องใหม่ๆ เพื่อกระตุ้นให้มีการคิด การนำเสนอเหตุการณ์ที่มีข้อ ได้แย้ง เพื่อนำไปสู่การอภิปรายและแก้ไขปัญหา การให้มีการลงมือปฏิบัติโดยใช้ประสาท สัมผัสทั้งห้า การจัดกิจกรรมที่มีความซับซ้อน ความใหม่และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

นอกจากนี้แล้วการจัดกิจกรรมต้องกระตุ้นความจำทั้งที่เป็นความจำระยะยาวและ ความจำระยะสั้น ตลอดจนพัฒนาความสามารถต่างๆ ของผู้ใหญ่ กิจกรรมที่กระตุ้นการใช้ ประสาทสัมผัสทั้งห้าอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำไปสู่ประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้น นักการศึกษาผู้ใหญ่ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบ หลักสูตรที่สนับสนุนให้ผู้เรียนรู้จักการคิดซับซ้อน คิดสร้างสรรค์ และคิดสร้างสิ่งใหม่ๆ ตาม ความสนใจของผู้เรียน หากต้องพึงระลึกอยู่เสมอว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถ หลากหลาย กิจกรรมที่จัดจึงจำเป็นต้องมีความหลากหลายเช่นกัน กิจกรรมที่จัดต้องช่วย ผู้เรียนให้เกิดพัฒนาการของสมอง เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ กิจกรรมเป็นเครื่องมือของ การพัฒนาตนเองและชุมชน โดยเป็นการพัฒนาสุขภาพของสมอง (brain health) กิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ต้องสนับสนุนกิจกรรมเชิงรุก เพื่อชีวิตที่ดีขึ้น (proactive lifestyle) การออกกำลังกายและการรับประทานอาหาร ควรเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรม การศึกษา และการจัดสภาพแวดล้อมควรรวมถึงการกระตุ้นทางจิตใจ การใช้ชีวิตในสังคม และกิจกรรมทางกายภาพ เพื่อการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ได้ อย่างแท้จริง

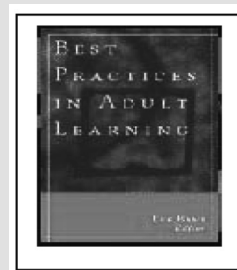
๓. Best Practices in Adult Learning

Lee Bash บรรณาธิการ

สำนักพิมพ์ Anker Publishing Company, Inc.

Boston, Massachusetts, USA.

พิมพ์ครั้งที่ ๑, ๒๐๐๕, ๒๑๓ หน้า

หนังสือเล่มนี้ได้อธิบาย การวางพื้นฐานสำคัญของการส่งเสริมให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้ Multiple Intelligences สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ การวางแผนโปรแกรมการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ในสถาบันอุดมศึกษา นอกจากนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึง การพัฒนาโปรแกรม การบริหารจัดการโปรแกรม การใช้เครือข่ายการเรียนรู้ การรับสมัครผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ การเชื่อมโยงแนะนำผู้เรียนและประการสำคัญที่ผู้เขียนได้เสนอคือ การพัฒนาการเรียนการสอนและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

๔. ๕๐๐ ล้าน ๕๐๐ ไร่ เปลี่ยนประเทศไทย

เกียรติวรรณ อมาตยกุล ผู้แต่ง

สำนักพิมพ์ หจก.ภาพพิมพ์

พิมพ์ครั้งที่ ๑, ๒๕๕๔, ๑๓๖ หน้า, ราคา ๙๐ บาท

“...ถ้าประเทศไทยของเรามีการออกกฎหมายกำหนดเพดานรายได้สูงสุดของคนในประเทศ...โดยสมมติว่าเพดานความร่ำรวยของนายทุนหรือมหาเศรษฐีในประเทศไทยของเราอยู่ที่ ๕๐๐ ล้านบาท และที่ดินไม่เกิน ๕๐๐ ไร่ อะไรจะเกิดขึ้นบ้าง...” ผู้เขียนตั้งคำถามให้ผู้อ่านได้คิดและนำเสนอตัวอย่างผลที่จะเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมให้เห็นอย่างชัดเจน

เนื้อหาที่ปรากฏภายในหนังสือเป็นภาพสะท้อนของผลเสียที่มาจากระบบทุนนิยมหรือบริโภคนิยม ผู้เขียนกล่าวถึงมหันตภัย ปัญหาในระดับครอบครัว ประเทศและโลก ที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์และประเด็นสำคัญคือปัญหาความเหลื่อมล้ำของคนในสังคม ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การล่มสลายของโลก

นอกจากเนื้อหาที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้เขียนยังได้สอดแทรกความสนุกในสาระจากนิทานคุณธรรมทั้ง ๖ เรื่อง ได้แก่ นักรุกจีพ่อกับชาวประมง เคล็ดลับของความสุข ดินแดนสวรรค์: ดินแดนนรก ถังวิเศษ ต้นแอปเปิ้ลวิเศษและความผิดของใคร นิทานเหล่านี้

อาจทำให้ผู้อ่านได้มีเวลาหยุดคิด ไตร่ตรองสิ่งต่างๆ มากขึ้นและนำไปสู่การมีมุมมองใหม่
ของชีวิตได้ต่อไป

๕. การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาของโลกยุคใหม่ที่มาแรง

ทวีป อภิลิทธิ์ ผู้แต่ง

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พิมพ์ครั้งที่ ๑, ๒๕๕๔, ๑๐๕ หน้า, ราคา ๖๕ บาท

การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองจากบุคคล
ประสบการณ์ สังคม สิ่งแวดล้อม สื่อ และแหล่งความรู้ต่างๆ ตามความสนใจ ศักยภาพ
ความพร้อมและโอกาส ผู้เรียนเป็นผู้วัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เขียนกล่าว
ถึงการศึกษาตามอัธยาศัยไว้ว่า เป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับการกำเนิดมนุษย เป็น
คลื่นลูกแรก ในขณะที่คลื่นลูกที่สองคือ การศึกษาในระบบ (โรงเรียน) และคลื่นลูกที่สามคือ
การศึกษานอกระบบ (โรงเรียน) เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย แต่คลื่นลูกแรกกลับถูกกระแส
ความแรงของคลื่นสองลูกหลังกลบและถูกสืบทอดไปจากสังคม อย่างไรก็ตาม แนวโน้ม
การศึกษาในอนาคตนั้น การศึกษาตามอัธยาศัยมีเพิ่มขึ้น เนื่องจากกระแสเรียกร้องให้
จัดการศึกษาให้สอดคล้องสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตตามวิถีธรรมชาติมีมากขึ้น

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้เล่าเรื่องราวพัฒนาการของการศึกษาตามอัธยาศัยตั้งแต่
สมัยกรุงสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา สมัยกรุงธนบุรี สมัยกรุงรัตนโกสินทร์และสมัยยุค
โลกาภิวัตน์ พร้อมทั้งแนะนำแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยไว้อย่างหลากหลาย อาทิ แหล่ง
เรียนรู้ตามธรรมชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติ ทะเล หาดทราย เกาะแก่ง และแหล่งเรียนรู้ที่มี
บุคคล หน่วยงาน องค์กรและชุมชนจัดการ เช่น พิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ
ศูนย์เยาวชนและแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ ประเด็นสำคัญที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอคือแนวทาง
ในการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งในส่วนของผู้เรียนรู้และผู้จัดกิจกรรม
รวมถึงการศึกษาตามอัธยาศัยในมิติต่างๆ เช่น มิติของกฎหมาย มิติของการเรียนรู้ตาม
อัธยาศัย มิติของการศึกษาตลอดชีวิต มิติของการนำไปปฏิบัติและมิติของแนวทางการ
พัฒนา

ผู้เขียน

รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล รองคณบดีฝ่ายวิชาการ และอาจารย์ประจำ
ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย